

POSREDNICI NA RATNIM IGRAMA

Ratne igre, od jednostranih na skraćenim odstojanjima do dvostranih i višestepenih na stvarnim odstojanjima, zahtevaju da se velika pažnja posveti organizaciji i radu posrednika. Od toga kako se postave posrednici u opštem sklopu čitave organizacije u velikoj meri zavisi njihov rad, a dobrim delom uspeh ratne igre. Pošto o tome često postoje vrlo različita gledanja, posrednici se i različito koriste u sistemu rukovođenja ratnim igrama pa su i rezultati različiti, često neadekvatni uložnim naporima.

Fizionomija borbe i posrednici. Savremene ratne igre treba da pružaju što pogodnije uslove kako za vežbanje tako i za sagledavanje svih uticaja, mera i postupaka koje su preduzele igrajuće komande.¹ U dobro izvedenim ratnim igrama dolazi do izraza fizionomija savremene borbe kao stalno dejstvujući faktor u organizaciji i u izvođenju borbenih dejstava, odnosno operacija. Neophodno je da brzi prodor motomehanizovanih snaga, vazdušni desanti, raketno-nuklearni udari, izlomljeni i nepovezani frontovi, uticaji civilnog sektora na borbu i obratno, upotreba jedinica u pozadini neprijatelja i drugi karakteristični oblici savremenih borbenih dejstava ne samo dođu do izraza u postavkama taktičko-operativnog zadatka na osnovu kojeg otpočinje ratna igra već i da neprekidno prate čitav njen tok. Međutim, na ratnim igrama ne učestvuju ni jedinice ni bilo kakva borbena sredstva koji bi bili u mogućnosti da izraze fizionomiju i rezultate borbe, najpribližnije ratnim uslovima, a sav se rad odvija po karti. Da bi borbena dejstva mogla da poprime određenu fizionomiju i da bi se ona reflektovala na kartama, to jest na postupcima i radu onih koji se obučavaju, ustanovljena je funkcija posrednika koji to treba da obezbede.

Nije nimalo lako da se prikaže pravilno i verno fizionomija borbe, odnosno operacije, onako kako je vode igrajuće komande. Posrednici nisu organi igrajućih, već rukovodstva ratne igre, pa ipak su dužni da se sa svojim izveštajima, predlozima, zahtevima itd. javljaju u ulogama komandi jedinica i drugih borbenih sredstava koji, u stvari, ne igraju a potčinjeni su igrajućim. Jedinice i borbena sredstva u čijim se ulogama nalaze posrednici su zamišljeni, a po sastavu i jačini su prema propisanoj organizaciji i formaciji. Posrednici treba da ožive njihov rad da »organizuju i sprovode« borbena dejstva onako kako to odluče igrajući i u skladu sa karakteristikama fizionomije savremene borbe u našim uslovima.

¹ Komande koje učestvuju u izvođenju ratne igre nazivaju se u tekstu članka »igrajuće komande« ili skraćeno »igrajući«. Taj termin se često upotrebljava u praktičnoj obuci kao već usvojen i odomaćen.

Na rad i dejstva određene igrajuće komande utiču razni činioci. To su, pre svega, zadaci primljeni od pretpostavljene komande, zatim procena i odluka dotične igrajuće komande i sprovođenje odluke u delo od strane potčinjenih. Određena igrajuća komanda može da se nađe, zavisno od vrste ratne igre (jednostrana, višestepena, dvostrana itd.) i od njene organizacije, na »crvenoj« ili na »plavoj« strani, zatim kao pretpostavljena ostalim igrajućim komandama jedne strane (prvi stepen igrajućih) ili kao potčinjena (drugi stepen igrajućih) itd. Ovo u izvesnom smislu takođe utiče na metodiku rada komandi. Međutim, bez obzira na iznete varijante mesta i uloge igrajućih, posrednici su tako reći uvek u ulozi potčinjenih, bilo kod prvostepenih ili kod ostalih stepena igrajućih komandi (sem kad podigravaju kao susedi). To je jedan od bitnih razloga što, u nastojanju da se fizionomija borbe koliko je moguće vernije prikaže saobrazno odlukama igrajućih, rad posrednika ne može da bude proizvoljan ili po nekim unapred pripremljenim odlukama, odnosno po unapred izrađenom planu dinamike rukovodstva ratne igre, koji bi bili nezavisni od odluka i dejstava igrajućih. Posrednici nisu praktični, a još manje neke sudije, koji bi trebalo da usmeravaju rad igrajućih. Naprotiv, njihova je osnovna namena da odraze fizionomiju borbe onako kako su je svojim odlukama usmerili igrajući. Suština ratne igre leži baš u tome da se odvijaju po odlukama igrajućih i to je ujedno polazna tačka za određivanje mesta i uloge posrednika. Time ratna igra dobija bitan sadržaj, jer kad igrajući znaju da suprotnu stranu igra ravnopravni protivnik, a ne autoritativno rukovodstvo, još su spremniji da sva sopstvena nastojanja, mere i postupke usmere ka tome da »pobede« ili da »odbiju udar nadmoćnije suprotne strane«. U tome ih treba podržati. Zato se i jednostrane ratne igre, u kojima »plavu« stranu podigravaju posrednici kao organi rukovođenja, sve češće izvode tako da se ni u čemu ne povredi i ne promeni odluka »crvene« strane. Može se reći da su u savremenoj praksi posrednici na ratnim igrama izgubili onu raniju ulogu »svemoćnih« sudija, koji treba da okrenu tok ratnih igara onako kako ga je zamislilo rukovodstvo. Sada se uloga posrednika svodi uglavnom na ocenu određenih elemenata borbene situacije u pripremi i u toku borbenih dejstava, na upoređivanje dejstava »crvene« i »plave« strane i na presuđivanje rezultata. To utiče na čitav kompleks pitanja iz okvira rada posrednika, koji treba određenije usmeravati.

Presuđivanje u toku ratne igre zahteva potpuno angažovanje posrednika. Presuđivanje nije suđenje. Ono ne sme da bude takvo, da pobeđuju obe strane, jer je to nerealno. Naprotiv, presuđivanje sadrži ocenjivanje rezultata dejstva na osnovu realnog uspeha jedne i neuspeha druge strane. Da bi posrednik mogao da presuđuje, prvo treba da je u detalje upoznat sa odlukom igrajućih, kako bi mogao da podigrava u ulozi potčinjenih komandi koje ne igraju. Presuđivanje zavisi od mesta i uloge koju posrednik dobija u sklopu organizacije ratne igre. Tako, na primer, na dvostepenoj ratnoj igri armija-korpus posrednici podigravaju sve one takozvane fiktivne armijske i korpusne jedinice čije komande ne igraju — u prvom redu divizije. Ali posrednici se ne stavljaju samo u ulogu komandi združenih jedinica (na primer, na KŠRI armija-korpus u ulogu komandi divizija) već i u ulogu komandi mnogih jedinica rodova i službi, kao, na primer, razne komande artiljerijskih,

inženjerijskih i drugih jedinica. One su potčinjene kako prvostepenim, tako i drugostepenim igrajućim komandama. Posrednici razrađuju ne samo početnu odluku za upotrebu jedinica u čijoj su ulozi već i rukovode njima u toku dinamike, u skladu sa naređenjima igrajućih i sopstvenim ocenama. Već sama ta činjenica dovoljno ukazuje na to da posrednici moraju neprekidno biti u toku situacije. Treba znati sve što je naredila igrajuća komanda, zatim uslove i mogućnosti jedinice koju podigravaju, pa i protivničke strane. Rad posrednika postaje time veoma složen, a bolji je ako oni potpunije poznaju karakter savremene operacije i borbe, operativne veštine, odnosno taktike. Upoređujući borbenu situaciju jedne i druge strane (u čijim se ulogama u stvari i nalaze), posrednici presuđuju kojoj od igrajućih strana treba dati uspeh, kojoj neuspeh, kakve gubitke itd. Presuđivanje se usaglašava sa vremenom u kojem se odvijaju borbena dejstva, jer se časovi operativnog vremena neprekidno menjaju, poklapajući se sa astronomskim.

Da bi posrednici mogli uspešno da izvrše svoje zadatke važno je da su, u određenim okvirima, neprekidno u toku razvoja situacije i da su na najbrži način, u granicama realnog vremena, upoznati sa osnovama koje su uticale na razvoj i tok igre, odnosno postupke igrajućih. To se postiže održavanjem stalne i neprekidne veze i određenog kontakta sa njima, kao što bi to bilo između pretpostavljenih i potčinjenih u stvarnoj situaciji. Isto tako, kad se presuđuje na višem stepenu posredničkog aparata (na primer, na nivou glavnog posrednika prvostepene igrajuće komande), posrednici koji podigravaju najniže jedinice (na primer, posrednici kod drugostepenih igrajućih komandi) obavezni su da blagovremeno izveštavaju po vertikalnoj posredničkoj liniji o radu igrajućih.

Kod dvostranih ratnih igara naročito je važno da presuđivanje na jednoj strani rezultira i iz postupaka suprotne strane, što se postiže zajedničkim radom posrednika kod obe strane. Jedan od uslova da se to obezbedi, pored međusobnog kontakta posrednika, je sticanje uvida u najvažnije borbene dokumente igrajućih.

Zahtev da posrednici steknu uvid u dokumente igrajućih ne proističe iz neke potrebe za njihovim pregledom i analizom, već da bi uzimali podatke koji ih interesuju. Ocena sadržaja i forme borbene dokumentacije ostavlja se drugim organima — štabu rukovodstva. Međutim, za posrednike je veoma značajno da se blagovremeno upoznaju sa odlukom igrajućih, naročito u pogledu zadataka i upotrebe jedinica čiji rad podigravaju. Zato se često praktikuje da glavni posrednik sa nekim od posrednika rodova ili službi prisustvuje donošenju odluke u igrajućoj komandi, ali isključivo sa ciljem da presuđivanje postane još adekvatnije postojećoj situaciji. Zato ovo prisustvo treba da bude privremeno, načelno samo u pripremnom periodu, koliko da se osnovni nosioci posredničkog aparata kompleksnije upoznaju sa rešenjima igrajućih. Posrednici se ne šalju radi sticanja uvida rukovodstva u metod rada i komandovanja niti radi ocene pravilnosti mera i postupaka u okviru organizacijskog procesa igrajućih. Taj zadatak izvršavaju drugi organi rukovodstva ratne igre, obično sam glavni rukovodilac ili njegovi pomoćnici sa potrebnim brojem oficira iz štaba rukovodstva.

Ako je presuđivanje bilo pravilno, i kada je posrednik u ulozi potčinjene jedinice saopštio igrajućim određene podatke u vezi sa dinamikom borbe (u formi izveštaja preko telefona, radija ili pismeno preko kurira), onda nastupaju najinteresantniji momenti u ratnoj igri. Igrajuće komande sagledavaju kroz presuđivanje rezultate svojih napora u komandovanju i rukovođenju i reaguju na razne načine. Obično dopunjavaju svoju odluku i preduzimaju nove, celishodnije mere, a ponekad je i menjaju. Pred igrajućim se otvara nova situacija, razjašnjava se fizionomija razvoja borbenih dejstava i ako posrednici nisu dali realnu ocenu, razumljiva posledica su i negativna reagovanja igrajućih. Da bi napori komandi koje igraju bili stvarno rezultat stepena njihove uvezbanosti i zalaganja, a to ne sme ničim biti okrznuto, i da bi se uspelo u ratnoj igri, potrebno je da se, pored obraćanja pažnje na kvalitet pri odabiranju posrednika, obezbedi i njihov neometan rad u presuđivanju. Naime, ako je presuđivanje rđavo igrajući ne mogu da usavršavaju metod komandovanja i rukovođenja, niti da stižu dalja iskustva u radu komande kao jedinstvenog kolektiva. A rukovodstvu ratne igre u tom slučaju izmiče mogućnost da pravilno oceni rad igrajućih i iskustva ratne igre u celini. Posrednike ne treba opterećivati drugim zadacima i proširivati njihov delokrug rada. Ako im se, na primer, daje u zadatak da prate igrajuće i po drugim pitanjima i problemima koji nisu direktno povezani sa presuđivanjem, time se osetno slabi pravilnost presuđivanja.

Rad na praćenju ratne igre ulazi u celini u domen štaba koji njom rukovodi. Ovo je naročito značajno za pravilnost i potpunost analize, za sticanje i uopštavanje iskustava koja donosi svaka ova igra. Na ratnim igrama treba da se sagledaju razna pitanja i problemi kao, na primer, rad igrajućih u toku organizacionog procesa za donošenje odluke i pripremu borbenih dejstava, to jest kako proučavaju i analiziraju situaciju. Ili, kakva je bila uloga organa igrajuće komande u davanju pravilnih saveta i predloga radi upotrebe i podrške rodova i službi na osnovu njihovih realnih mogućnosti. Rukovodstvo ratne igre također interesuje kakva je obrada borbene dokumentacije, naročito sa gledišta njene sadržine, a na ratnim igrama na zemljištu je važno da se sagleda da li je komandno mesto bilo organizovano, maskirano i ukopano prema postojećim savremenim normama i zahtevima. Sva ta i slična pitanja i druge probleme mogu i treba da uoče i sagledaju organi štaba rukovodstva. To je, u stvari, njihov veoma značajan zadatak za sve vreme ratne igre. Da bi ga što bolje izvršili potrebno je i odgovarajuće organizacijsko podešavanje štaba rukovodstva.

Organizacija posredničkog aparata. Polazeći od postavke da posrednici treba da izraze fizionomiju i rezultate borbe na osnovu odluka igrajućih i da im se ne stavlja u zadatak da prate igrajuće po drugim pitanjima i problemima, organizaciji posredničkog aparata pristupa se rešavanjem nekoliko veoma značajnih pitanja. Jedno od prvih odnosi se na mesto i vrstu posrednika.

Ako se prilikom obučavanja komandi ide za tim da se u okviru ratne igre naročito obrađuju određena pitanja sadejstva, onda je neophodno da se posrednici postave na ona mesta gde imaju izrazito pogodno

uslove da podigravaju sve što je u vezi s tim pitanjem i da se, na primer, javljaju ne samo u ulozi združenih odnosno pešadijskih jedinica već i ostalih jedinica rodova i službi. Znači, da osim vrste ratne igre, na mesto posrednika utiču i nastavna pitanja koja se njom rešavaju.

Na organizaciju i veličinu posredničkog aparata posebno utiče vrsta ratne igre. Ako je dvostepena, onda se posrednički aparat organizuje i za prvi i za drugi stepen igrajućih komandi. Kod dvostranih ratnih igara također se organizuju posrednici za svaku igrajuću stranu. Kod viših komandi obično je potrebno više posrednika, jer je veći broj jedinica za podigravanje. I ne samo to — te jedinice zahtevaju i stručnije posrednike boljeg kvaliteta.

Kod dvostepenih ratnih igara ne određuju se posrednici za prvi stepen igrajućih komandi, koji bi podigravali u ulozi potčinjenih združenih jedinica, pošto i komande drugog stepena učestvuju u igri. Posrednici za opštevojne združene jedinice postavljaju se samo kod komandi najnižeg igrajućeg stepena.

Izneti kriterij ne važi za posrednike rodova i službi. Svi igrajući stepeni komandi imaju vrlo često niz jedinica rodova i službi, koje ispoljavaju vatru ili izvršavaju druge zadatke u okviru obezbeđenja borbenih dejstava, a čije komande ne igraju. Da bi se pravilnije sagledala celina borbe, odnosno operacije, i dopunila ratna igra, te jedinice treba da se podigravaju. Podigravanjem pomoću posrednika dobija se pravilniji izraz mera i postupaka, koje preduzimaju igrajući. To, svakako, utiče i na organizaciju posredničkog aparata — posrednici rodova i službi treba da se grupišu i kod prvostepenih i kod drugostepenih komandi.

Radi celishodnijeg odvijanja ratne igre i radi povezanijeg rada najpravilnije je da se obrazuje grupa posrednika za igrajuću komandu određenog stepena i ona nosi obično naziv te komande. Prema tome, treba da se oformi toliko posredničkih grupa koliko ima igrajućih komandi. Na primer, ako na dvostranoj, dvostepenoj komandnoštabnoj ratnoj igri na »crvenoj« strani igraju dve komande korpusa, pet komandi divizija i nekoliko samostalnih pešadijskih brigada neposredno potčinjenih korpusima, a na »plavoj« strani jedna komanda korpusa, dve komande divizije i nekoliko pešadijskih brigada neposredno potčinjenih korpusu, onda se za svaku od njih organizuje po jedna posrednička grupa.

Iz do sada izloženog proizilazi da ako je, na primer, komanda »n-te« igrajuće divizije najniži stepen u dvostepenoj ratnoj igri, u njejoj posredničkoj grupi trebalo bi da budu zastupljeni posrednici koji podigravaju svaki pešadijski puk i svaku rodovsku jedinicu, odnosno jedinicu službe neposredno potčinjenu komandi divizije. Dakle, pored posrednika za pešadijske pukove postojali bi još posrednici za artiljerijske, inžinjerijske, oklopne, izviđačke, protivvazdušne, ABHO jedinice, jedinice veze i pozadinske jedinice (intendantske, sanitetske, veterinarske, transportne i saobraćajne).

Ako bi komanda »n-tog« igrajućeg korpusa bila na dvostepenoj ratnoj igri najviši igrajući stepen (koji bi imao nekoliko potčinjenih igrajućih komandi divizija, odnosno pešadijskih brigada), onda bi u njegojoj posredničkoj grupi trebalo da budu zastupljeni posrednici za komandu svake rodovske jedinice i jedinice službi, koje ne igraju i koje

su neposredno potčinjene komandi korpusa. Time se organizacijski obezbeđuje da svaki postupak organa igrajuće komande korpusa nađe u ratnoj igri svoj izraz, bilo kroz rad potčinjenih igrajućih komandi (jer je dvostepena ratna igra), bilo kroz postupke posrednika. U ovom slučaju, u korpusnoj posredničkoj grupi bili bi zastupljeni posrednici za rodovske jedinice i jedinice službi kao, na primer, artiljerijski, inženjerski, ABHO, PAA, oklopni, pozadinski (imajući u vidu naročito one pozadinske službe koje su važne za podigravanje), sa sasvim određenim ciljem da još snažnije dođu do izražaja i mere raznih organa, kao što su: zaprečavanje, održavanje komunikacija, PVO, protivoklopna borba, snabdevanje municijom i pogonskim gorivom u kritičnim periodima i sl. Osnovno je da se organizacija posredničkog aparata podesi, saobrazno vrsti ratne igre, tako da nijedan organ igrajuće komande ne ostane bez posrednika koji bi podigravali odgovarajuću jedinicu rada ili službe.

Organizacija posredničkog aparata po grupama prema igrajućim komandama i činjenica da se posrednici javljaju u ulogama potčinjenih jedinica, naveli su ponekad neke starešine da od posrednika traže odluku za dejstvo potčinjenih jedinica. Takva orijentacija ne bi se mogla prihvatiti, jer posrednici nisu organi igrajućih, već rukovodstva ratne igre. Naprotiv, u interesu ratne igre je da igrajući donose odluku i u ulozi onih jedinica koje podigravaju posrednici. Ako, na primer, na dvostepenoj ratnoj igri korpus-divizija posrednici podigravaju pukove, onda bi sa aspekta obuke bilo najkorisnije da igrajući komandanti divizija donesu odluke i za pukove koje podigravaju posrednici i da im to saopšte.

Na čelu svake posredničke grupe treba da se nalazi glavni posrednik te grupe. Tako, na dvostepenoj ratnoj igri korpus-divizija kod divizijske posredničke grupe glavni posrednik bi objedinjavao rad i presuđivanje svih posrednika u grupi. Na predlog posrednika svoje grupe on bi trebalo da daje konačnu ocenu o presuđivanju. Po svim nejasnim, odnosno problematičkim pitanjima obraćao bi se pretpostavljenom glavnom posredniku u korpusu.

Na čelu svih posrednika u korpusu treba da se nalazi glavni posrednik korpusa. On presuđuje rad ne samo korpusne već, po svim bitnim pitanjima, i divizijskih posredničkih grupa. Time se obezbeđuje i ostvaruje jedinstvo u radu svih posrednika u okviru čitavog korpusa, kod prvostepene i kod drugostepene igrajuće komande.

Na čelu svih posrednika jedne strane nalazi se glavni posrednik »crvene«, odnosno glavni posrednik »plave« strane. Ako na nekoj strani postoje dve jednake prvostepene igrajuće komande, na primer, dve komande korpusa na »crvenoj« strani, onda se za glavnog posrednika strane određuje posebno lice. Mogućna je i varijanta da dužnost glavnog posrednika strane primi glavni posrednik prvostepene igrajuće komande.

Kad se na dvostranim ratnim igrama ne može postići saglasnost na odnosnim nivoima između »crvene« i »plave« strane o pitanjima dinamike i presuđivanja, konačni sud donosi rukovodstvo ratne igre, odnosno glavni rukovodilac. Time se postiže neprekidna angažovanost rukovodstva na osnovnim pitanjima dinamike i dvostruko dejstvo rukovodstva na igrajuće komande: po liniji igrajućih (rukovodstvo je u ulozi pretpostavljene komande) i po liniji posrednika (koji su u ulo-

gama potčinjenih komandi). Ovakva, usmeravajuća uloga rukovodstva uz pomenutu organizaciju posredničkog aparata najviše pogoduje savremenoj fizionomiji borbe i ne povređuje odluke igrajućih.

Na nekim ratnim igrama, koje su izvedene u proteklim nastavnim periodima, primenjivalo se postavljanje glavnog posrednika za obe strane. On je presuđivao o svim bitnim pitanjima za obe strane. Ako se, na primer, izvodila dvostrana dvostepena ratna igra korpus-divizija, i učestvovala su na jednoj strani dve komande korpusa a na drugoj jedna, tada se pored glavnih posrednika kod svakog korpusa postavljao i glavni posrednik za obe strane. Postavljanjem glavnog posrednika za obe strane oslobađalo se rukovodstvo (glavni rukovodilac i štab rukovodstva) angažovanja i presuđivanja tako reći o svim pitanjima dinamike koju je razvijao posrednički aparat samostalno, podigravajući po odlukama igrajućih odgovarajuće jedinice. To je u izvesnom smislu umanjivalo ulogu štaba rukovodstva u praćenju ratne igre i učešću u rukovođenju njom u celini, a posebno u presuđivanju o bitnim pitanjima dinamike. Podaci o dejstvima jedne i druge strane, koji su stizali u štab rukovodstva od igrajućih komandi, ostajali bi ponekad nedovoljno iskorišćeni, jer bi u isto vreme posrednici već završavali presuđivanje i dinamika bi odmakla. Rukovodstvo bi obavestavalo igrajuće i posrednike o razvoju borbenih dejstava, odnosno operacija, na susednim zonama ili pravcima gde se nije igralo, što je imalo izvesnog uticaja na operativno-taktičku situaciju i njen razvoj. U odnosu na dinamiku rukovodstvo je presuđivalo samo o pojedinim bitnim pitanjima kad je to tražio glavni posrednik za obe strane, tj. kad posrednici u celini ne bi mogli da nađu adekvatno rešenje. Međutim, to se veoma retko dešavalo. Zato je mnogo bolje da se rukovodstvo više angažuje u mnogim pitanjima dinamike — jer učestvuje u saslušavanju odluke i referisanja prvostepenih igrajućih komandi — i da se neprekidno nalazi u toku događaja i svih problema u borbenim dejstvima igrajućih. Na osnovu toga se u mnogim ratnim igrama odustalo od postavljanja glavnog posrednika za obe strane.

Kod nekih dvostranih dvostepenih ratnih igara organizovani su glavni posrednici pravaca, a ukinuti glavni posrednici igrajućih komandi prvog stepena. U stvari, glavni posrednik pravca presuđuje rad igrajućih komandi obeju strana čije su snage dejstvovala na tom pravcu, a ne rad prvostepene komande u celini. Takva varijanta je pogodnija kad su u pitanju operativni pravci i obimnije ratne igre. U tom slučaju rukovođenje posrednicima za jedinice rodova i službi kod igrajuće komande prvog stepena primio bi najizrasliji posrednik grupe, kao rukovodilac grupe. Takvom organizacijom posrednika potpuno se decentralizira presuđivanje dinamikom ratne igre, a mnogobrojna pitanja za podigravanje i razni nesporazumi između posrednika obeju strana rešavaju se veoma brzo. Međutim, rad najviše instancije posredničkog aparata, a i štaba rukovodstva, je tako reći izostao. Oni su bili potisnuti u drugi plan. Osim toga, takva organizacija zahteva posrednike veoma visokog kvaliteta što se teže obezbeđuje s obzirom na to da ih treba mnogo. Ako, pak, nije obezbeđen kvalitet, može doći do nepravilnosti u radu koje se teško uočavaju i ispravljaju. Iz tih razloga glavni posrednici pravaca ostaju još uvek nedovoljno praktično provereni i nisu prihvaćeni kao elemenat posredničkog aparata na mnogim ratnim igrama.

Razmeštaj posrednika. Postoji još jedno važno pitanje koje zadire u organizaciju i rukovođenje ratnom igrom u celini, a to je pravilan razmeštaj posrednika. Njihov najvažniji zadatak — da podigrajavaju u ulogama jedinica čije komande ne igraju — nameće zahtev da se posrednici nalaze u tesnoj i neprekidnoj vezi sa onom igrajućom komandom kojoj su dotične fiktivne jedinice potčinjene (prema formaciji ili na osnovu usvojene organizacije komandovanja). U vezi s tim, ponegde se otišlo u krajnost pa su se posrednici razmeštali decentralizovano — svaka grupa posrednika nalazila se kod one igrajuće komande kojoj je podigraivala. Takvim njihovim razmeštajem rešavala se samo jedna strana problema, to jest posrednici su uglavnom bili u dobroj i tesnoj vezi sa igrajućom komandom kojoj su podigraivali. Ali, međusobna veza posrednika je tako reći izostala, naročito na ratnim igrama na zemljištu. Zajedničko presuđivanje između posrednika »crvene« i »plave« strane na dvostranim ratnim igrama na zemljištu, međusobno udaljenih i po više desetina kilometara, nije se uopšte moglo ostvariti.

Praksa je pokazala da je bolji centralizovani razmeštaj posrednika, kako na ratnim igrama na skraćenim odstojanjima (na primer, u jednom garnizonu), tako i na ratnim igrama na normalnim odstojanjima između igrajućih komandi. Posrednici obe strane, naročito onih komandi koje dejstvuju na istom pravcu, treba da budu na jednom mestu, zajedno, a da su u dobroj i sigurnoj vezi sa komandom kojoj podigrajavaju. Najbolje je da postoji više sredstava i raznih vrsta veze. Prostornim odvajanjem posrednika od igrajućih komandi približava se, u stvari, ratna igra još više ratnim uslovima, jer se posrednici nalaze u ulogama potčinjenih komandi i jedinice koje su u ratu manje ili više prostorno udaljene od pretpostavljenih.

Posrednici susednih jedinica iste strane treba u toku ratne igre da održavaju neprekidnu međusobnu vezu i kontakt. To važi kako za susedne jedinice na istom pravcu, tako i za susede na raznim pravcima. Neophodno je da su glavni posrednici kod igrajućih komandi svake strane upoznati sa celokupnim razvojem borbenih dejstava, odnosno operacija, kod obe strane. Svi posrednici treba da su na jednom mestu i zato što presuđuju na raznim nivoima, a to zahteva, takođe, kompleksno poznavanje situacije, i opštevojne i svih rodova i službi. Naime, uspešan prodor napadača, odnosno njegov tempo, posrednici ne mogu da presude samo na osnovu odnosa snaga u ljudstvu i sredstvima već i na osnovu ostvarene vatre (iz konvencionalnog oružja ili raketno-nuklearnim udarima) napadača i branioca, ostvarenog zaprečavanja branioca i mera napadača da pređe preko takvih reiona, kao i na osnovu drugih posebnih mera i postupaka obe igrajuće strane, koji zahtevaju za svaki konkretan slučaj posebnu kompleksnu analizu u kojoj učesvuju svi posrednici rodova i službi obe strane u dotičnoj zoni. Taj dogovor, odnosno analiza, radi realne ocene i presuđivanja ne može se ostvariti telefonom ili drugim sredstvima veze, već samo ličnim kontaktom. Ovi razlozi još bolje objašnjavaju upotrebu da se svi posrednici koncentrišu na jednom mestu na svim vrstama ratnih igara, pa makar se one održavale na zemljištu i makar bile povezane sa premeštanjima komandnih mesta

Na nekim ratnim igrama premeštali su se i posrednici saobrazno sa premeštanjem komandnih mesta igrajućih. To je negativno uticalo

na rad posrednika i otežavalo, pa i onemogućavalo, presuđivanje, a ratne igre su se prekidale i po nekoliko časova, što je išlo na štetu realnosti. Naime, posrednici ne postoje u ratu, oni su uslovljeni samo ratnim igrama, i prema tome njihovo premeštanje ne služi ničemu. U njihovom radu neophodan je kontinuitet, a posebno da podigravaju i presuđuju baš u tako kritičnim trenucima kao što je premeštanje igrajućih komandi.

Da bi sve igrajuće komande bile u približno podjednakim uslovima u pogledu održavanja veza sa posrednicima, najbolje je da mesto razmeštaja posrednika na dvostranim ratnim igrama na zemljištu bude u centru zemljišne prostorije na kojoj se odvija ratna igra, imajući takođe u vidu premeštanje igrajućih komandi.

Posrednici se na određenoj zemljišnoj prostoriji razmeštaju zavisno od vrste ratne igre. Opštevojni posrednici, koji podigravaju združene, odnosno pešadijske jedinice obe strane na jednom pravcu ili u istoj zoni, trebalo bi da se nalaze u istoj prostoriji (sobi, šatoru), tako da je jedna strana nasuprot drugoj; sa njima treba da rade u istoj prostoriji i oni posrednici rodova i službi koji podražavaju dejstva na dotičnom pravcu. Radna mesta ostalih posredničkih grupa treba da se nalaze u blizini, da nisu mnogo udaljena, kako bi se omogućio lični kontakt glavnih posrednika svake strane sa svim posrednicima i njihovo brzo intervanisanje, gde god se ukaže potreba.

Koncentrisani razmeštaj posrednika najviše odgovara metodu njihovog rada, jer samo ako su prikupljeni na jednom mestu, oni mogu neprekidno da upoređuju podatke. Sem toga, kao što je već pomenuto, praksa njihovog rada redovno zahteva da se detaljno analiziraju mnoge činjenice kompleksne taktičko-operativne situacije, što posrednici ne bi nikad mogli izvršiti da su razdvojeni. I još nešto — preko sredstava veze nije moguće da se obezbedi potreban dogovor između posrednika radi realnog i pravilnog presuđivanja.

Međutim, kad su se posrednici već međusobno dogovorili i presudili na osnovu odluka, mera i postupaka igrajućih, onda više nije teško da u ulozi potčinjene komande (jedinica koje ne igraju), preko sredstava veze saopšte svaki svojoj igrajućoj komandi rezultate borbenih dejstava — dokle su jedinice izbile ili gde su se povukle, kakvi su im gubici, plen itd. Zato je najprirodnije i sasvim u duhu ratnih uslova, da su posrednici odvojeni od igrajućih komandi, kao što bi potčinjene komande (u čijim ulogama se oni nalaze) bile odvojene od pretpostavljenih komandi.

Kao posebni organi rukovođenja na ratnim igrama, posrednici mogu da izvrše veoma složene zadatke ako se pravilno opredeli njihova uloga, mesto, organizacija, zadaci i ako se obezbede svi potrebni uslovi za njihov rad. Površno prelaženje preko tog pitanja može dovesti do veoma nepoželjnih ali neminovnih improvizacija i gubitaka u kvalitetu igre, kao i do toga da presuđivanje dobije više ili manje prizvuk subjektivnih ocena, a ne da bude stvaran rezultat objektivnih uslova koje daje situacija i subjektivnih mera igrajućih. Sve se to može izbeći pravilnim postavljanjem i rešavanjem pitanja posrednika u sistemu obuke starešina i komandi.

Pukovnik

Sava KONVALINKA